

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ МАКРОСЕРЕДОВИЩА КОНТРОЛІНГУ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО ІНСТРУМЕНТА РОЗВИТКУ ВАГОНБУДВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

© Пошгарева Т.В., 2015

Динамічний розвиток світового ринку та практика ведення бізнесу змушують суб'єктів господарювання змінювати свої економічні орієнтири від пріоритетності максимізації прибутку на збільшення вартості підприємства та забезпечення його інвестиційної привабливості. Однак, сучасний менеджмент вітчизняних підприємств продовжує здійснюватися на інтуїтивному рівні та з використанням застарілих підходів і методів, що супроводжується системним зростанням збитків з відповідним збільшенням частки збиткових підприємств. Наразі набуває актуальності використання контролінгу як одного з інноваційних інструментів стратегічного планування для забезпечення розвитку підприємств і задоволення інтересів власників.

Концепції контролінгу отримали широкого поширення у західній практиці, що відображено у наукових працях Р. Манна, Е. Майєра, Х. Фольмута, Т. Рейхмана, П. Прайслера, Д. Ханна, Й. Вебера, А. Зунда та ін. Значний внесок у розвиток теоретичних аспектів і практичного застосування контролінгу зробили такі вітчизняні науковці як О.О. Терещенко, Н.Д. Бабяк, С.В. Івахненко, М.С. Пушкар, С.А. Сухарева, С.М. Петренко, С.Г. Фалько та ін. Слід також згадати дослідників аналізу макросередовища підприємства, зокрема: М.І. Белявцев, С.С. Гаркавенко, В.М. Щербань, Р.А. Фатхутдінова та ін.

Для впровадження і ефективного застосування системи контролінгу необхідне висвітлення основних інструментів контролінгу. При цьому графічна інтерпретація інструментів сприятиме кращому розумінню організаційно-методичних положень імплементації контролінгу в діяльність вітчизняних підприємств. Тому метою дослідження є виділення основних аспектів контролінгу макросередовища вагонобудівних підприємств.

Слід зауважити, що система контролінгу повинна бути адаптована до специфічних факторів підприємства, зокрема до факторів зовнішнього середовища. Оскільки, як правило, фактори макросередовища мають значний рівень впливу на підприємство. В такому випадку контролінг виступає як інструмент визначення вагомості впливу кожного чинника макросередовища щодо функціонування і розвитку підприємства.

Відтак, контролінг зовнішнього середовища орієнтовано на попередження ризиків, пов'язаних з оточенням підприємства в довгостроковій і поточній перспективах. Він повинен моніторити зовнішнє середовище, а також прогнозувати і планувати поведінку підприємства в умовах, що змінилися. Аналіз зовнішнього середовища передбачає вивчення в першу чергу змін у законодавстві державних і муніципальних органів, умовах надання послуг і ресурсів постачальниками, у динаміці тарифів. Особливу увагу потрібно приділяти вивченню потреб і запитів споживачів і власників підприємств [1].

Варто зауважити, що у сфері управління підприємством існує значна кількість методів, за допомогою яких можливо проаналізувати зовнішнє середовище підприємства, що забезпечить реалізацію основних завдань контролінгу зовнішнього середовища, а саме:

- проведення моніторингу стану зовнішнього середовища;
- збирання й обробку планової та прогнозної інформації;
- оцінку контрольованих і неконтрольованих факторів (об'єктів і подій);
- прогнозування стану зовнішнього середовища;
- визначення сильних і слабких сторін підприємства;
- підготовку інформації для планування майбутньої поведінки підприємства в зовнішньому середовищі [2].

На разі, для оцінки зовнішнього середовища вагонобудівних підприємств доцільно використати PESTEL-аналіз. Акронім PESTEL є складовою аббревіатури перших літер в назві таких факторів: політичні (P – political), економічні (E – economic), соціальні (S – social), технологічні (T – technological), екологічні

(E – ecological), правові (L – legal) [3]. При цьому, для оцінки конкурентного середовища слід врахувати чинники, які виокремлено з врахуванням галузевої приналежності вагонобудівних підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

PESTEL-аналіз впливу факторів макросередовища вагонобудівних підприємств

<i>P. Політичні фактори</i>	<i>E. Економічні фактори</i>
Урядова стабільність Зміна зовнішніх економічних відносин між країнами Військові конфлікти Бюрократизація і рівень корупції	Рівень конкуренції на ринках збуту Темпи інфляції Рівень прозорості податкової системи Рівень економічної стабільності Рівень економічного зростання в галузі Волатильність цін на ресурси Доступність кредитних ресурсів Курс національної валюти і ставки рефінансування
<i>S. Соціум</i>	<i>T. Технологічні фактори</i>
Попит населення щодо альтернативних видів транспорту Темпи зростання населення Рівень витрат споживачів на транспортні послуги Зміна тенденцій способу життя	Інноваційний потенціал Рівень енергетичних витрат Рівень фінансування наукових досліджень Ступінь відтоку висококваліфікованих кадрів
<i>E. Екологічні фактори</i>	<i>L. Правові фактори</i>
Вплив екологічних організацій на діяльність Утилізація відходів виробництва Екологічне регулювання з боку держави	Законодавче регулювання в галузі Регулювання конкуренції в галузі Патенти та авторські права

Відзначимо, що політичні фактори визначають міру в якій уряд може впливати на економіку або окрему галузь. Економічні фактори стають основоположними чинниками продуктивності економіки, що безпосередньо впливає на підприємство і формує довгострокові перспективи діяльності. Соціальні фактори дозволяють детально дослідити соціальне середовище ринку збуту продукції, зокрема, вплив культурних тенденцій, демографічних тощо. До технологічних факторів слід віднести інноваційні технології, які можуть вплинути на діяльність галузі. Правові чинники становлять собою сукупність законодавчих актів, які здатні впливати на бізнес-процеси підприємства. Екологічні фактори включають в себе всі чинники, які здатні вплинути або визначаються природним середовищем.

Отже, інструменти контролінгу виступають важливим елементом оптимізації інформаційного забезпечення впливу макросередовища на підприємство. Використання інструментів контролінгу дозволяє підвищити ефективність аналізу зовнішнього середовища підприємства на основі підвищення якості прийнятих рішень шляхом раціоналізації та розширення інформаційної бази.

1. Літературні джерела: 1. Калмыков В. Контролинг на предприятиях ЖКХ [Электронный ресурс] / В. Калмыков // Ваш партнер-консультант. – 2012. – № 19. – Режим доступа : eg-online.ru/article/175083/next2 4.

2. Карминский А.М., Фалько С.Г., Жевага А.А. Контролинг [учебник] / под ред . А.М. Карминского, С.Г. Фалько. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 336 с.

3. External environment factors [electronic resources]. – Access mode: dineshbakshi.com/igcse-business-studies/external-environment/revision-notes/63-external-environment-factors.

4. What is PESTLE Analysis? A Tool for Business Analysis [electronic resources]. – Access mode: pestleanalysis.com/what-is-pestle-analysis.

5. Рибак. О.В. Особливості контролінгу зовнішнього та внутрішнього середовища машинобудівних підприємств. [Електронний ресурс] / О.В. Рибак – Режим доступу: vestnikdnu.com.ua/archive/201482/141.html